

Findings of results the concept of «CURSOR+» will organize socio-economic factors of the educational market.

Originality a application of the concept of «CURSOR+» to study the education market, which will reveal the nature of the market as a socio-economic system and provide a comprehensive assessment of economic phenomena and processes that occur in it.

Practical meaningfulness consists in the study of social and economic functions of the market that related to professional training.

Keywords: *education market, systematic approach, the concept of «CURSOR+».*

УДК: 378:316.77

КРАХМАЛЬОВА Н.А.

Київський національний університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є невід'ємною складовою глобалізаційних процесів у світовому просторі та значною мірою визначають подальший соціально-економічний і науково-технічний розвиток країн світу. В реаліях сьогодення ІКТ у всьому світі визнані стратегічними технологіями, які є основою науково-технічного прогресу. А світова практика розвитку та використання ІКТ в освіті демонструє тенденцію до зміни традиційних форм організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства, а саме, інформатизацію навчального процесу. Для системи вищої освіти України важливою умовою її інтеграції у світовий освітній простір є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах (ВНЗ). За сучасних умов інформаційні та комунікаційні технології відіграють значну роль у всіх сферах життєдіяльності нашого суспільства, а ефективне їх використання у професійній діяльності є характерною ознакою сучасного фахівця з будь-якої спеціальності.

Актуальність ІКТ обумовлена тим, що вони удосконалюють систему вищої освіти в цілому та навчальний процес у ВНЗ зокрема. Аргументовано, що найбільшого розповсюдження отримали комп'ютерні навчальні програми, а саме, комп'ютерні підручники, тестові, експертні та консультативно-

інформаційні системи, лабораторні комплекси, бази даних, прикладні програми для забезпечення обробки інформації. Саме тому постає необхідність впровадження у вищих навчальних закладах ІКТ.

***Ключові слова:** інформаційно-комунікаційні технології, система вищої освіти України, світовий освітній простір, навчальний процес, наукова діяльність, інформатизація навчального процесу.*

Постановка проблеми. Інформатизація вітчизняної вищої освіти є частиною глобалізаційних процесів, що відбуваються в Україні. Актуальною проблемою сьогодення є особливості використання сучасних ІКТ, які здатні модернізувати традиційні форми навчання з метою підвищення рівня навчального процесу у ВНЗ, а саме, суттєво впливати на зміст, організаційні форми, методи навчання та управління навчальною і науковою діяльністю, спричиняти істотні зміни у життєдіяльності студентів та викладачів, керівників ВНЗ і управлінських установ, враховуючи масштаби міжнародного співробітництва вітчизняних вищих навчальних закладів. Водночас, інформатизація вищої освіти вимагає створення потужної інформаційної інфраструктури у вищих навчальних закладах з розвиненим інформаційно-комп'ютерним навчальним середовищем, впровадження Інтернет-технологій, дистанційного навчання, комунікаційних мереж (локальних, національних, глобальних), професійної підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі присвячені праці таких відомих вчених як В.Ю. Биков, В.В. Гапон, М.Я. Плескач, М. Бухаркіна, Р. Гуревич, Ю.О. Жук, М.Ю. Кадемія, М. Мойсеєв, Л.Г. Кайдалова, О. Овчарук, А. Петров, Є. Полат, І.Ф. Прокопенко, О.В. Співаковський. У своїх роботах науковці підкреслюють високий потенціал науково-освітньої системи у наданні можливості українському суспільству вирішувати проблеми розвитку інформаційних технологій, створення середовища обміну інформацією в режимі он-лайн, організації доступу до світових електронних мереж, баз даних, наукових та освітніх порталів, реалізації програм дистанційної освіти. Втім, з явним прогресом досліджень доцільно звернути увагу на особливості практичного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах України. Отже, впровадження сучасних ІКТ є сьогодні пріоритетним напрямом розвитку вітчизняної вищої освіти. Проте, поряд з існуючими результатами наукових досліджень, питання ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі вищих навчальних закладів на сучасному етапі залишається актуальним для подальших досліджень.

Мета. Метою статті є обґрунтування необхідності використання у вищих навчальних закладах України інформаційно-комунікаційних технологій з урахуванням особливостей практичного їх впровадження у навчальний процес в умовах всеохоплюючої глобалізації. Завдання полягають у дослідженні сучасного стану та проблем впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах України.

Основні результати дослідження. Розвиток різних сфер діяльності людства, що здійснюються завдяки всеосяжності світових комунікаційних систем, рушійною силою яких є інформаційні процеси, сприяє динамічному розвитку ринку освітніх послуг більшості країн [12], і Україна не стала винятком у цьому процесі. Сьогодення вимагає від системи вищої освіти радикальних змін. Тому, шляхом вирішення цієї проблеми є використання сучасних управлінських технологій, серед яких чільне місце відводиться ІКТ вищих навчальних закладів [1]. Крім того, інформаційно-комунікаційні технології стають ефективним механізмом загального розвитку держави та дієвим чинником реформування системи освіти. Більше того, за твердженнями деяких вчених, завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям за допомогою інформаційного простору можна управляти навіть іншою країною. Направляючи із заданим креативом інформаційні потоки, можна створювати колосальний спектр ситуацій за власною програмою [11].

Однак, на шляху входження вітчизняної вищої освіти до світового освітнього простору постає необхідність приведення всіх її компонентів до загально прийнятних світових стандартів, у тому числі й у сфері застосування ІКТ. Така ситуація обумовлена появою нових можливостей для розвитку освіти, а саме: розширенням доступу до всіх рівнів освіти; реалізації можливості її одержання для всіх, особливо для тих, хто не може навчатись у ВНЗ за традиційними формами внаслідок браку фінансових або фізичних можливостей, професійної зайнятості, віддаленості від великих міст, тощо; створенням умов для реалізації концепції навчання впродовж життя; створенням умов для особистісного навчання [5].

Варто відмітити, що ІКТ забезпечують доступ до високоякісних баз даних, розширюють можливість абітурієнтів та студентів у сприйманні складної інформації. При цьому, шляхами інформатизації освіти є побудова індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від конкретних потреб, використання можливостей Інтернету, упровадження дистанційного навчання, створення електронних підручників [2]. Водночас впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес ВНЗ має бути виправданим і доцільним, розглядатися залежно від переваг, які вони можуть забезпечити порівняно з традиційною методикою навчання [7].

Слід зазначити, впровадження ІКТ у системі вищої освіти України має свої особливості і спрямоване на формування предметних і загальних навичок та вмінь, життєвих цінностей, компетентностей майбутнього фахівця, створення необхідних умов професійного розвитку, потреби у саморозвитку, створення атмосфери співпраці та взаємодії [6]. Однією з найсуттєвіших складових ІКТ є інформатизація системи вищої освіти, невід'ємною складовою якої є інформатизація ВНЗ, а саме, інформатизація навчального процесу, що являє собою створення, впровадження та розвиток комп'ютерно-орієнтованого освітнього середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів та технологій, побудованих на базі застосування сучасної техніки [3]. Загалом, під інформатизацією слід розуміти організаційний соціально-економічний науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб та реалізації прав громадян, органів державної влади та місцевого самоврядування за допомогою формування і використання інформаційних ресурсів [10].

Відповідно до вітчизняної вищої освіти, інформатизація являє собою процес впорядкування сукупності взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських заходів, спрямованих на задоволення освітніх, інформаційних та інших потреб учасників функціонування освітньої системи України. Також, вона передбачає широке й ефективне впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій при здійсненні не тільки освітньої, а й наукової та управлінської діяльності в сфері вищої освіти. Зокрема, для ВНЗ України характерними особливостями є:

- впровадження нових моделей управління;
- застосування нових вимог до професорсько-викладацького складу (розроблення інформаційних технологій навчання та програмно-методичних комплексів);
- можливість викладацької діяльності за умов часткової зайнятості;
- широке впровадження дистанційних форм навчання;
- адаптація навчального процесу до впровадження нових технологій і методик вивчення дисципліни;
- загальне реформування системи організації навчального процесу.

Більше того, зміни засобів та методів у навчальному процесі сприяють реалізації індивідуального підходу у навчанні та доступності вищої освіти українцям та іноземцям не залежно від віку, статі, віри сповідання та ін. Що стосується професорсько-викладацького складу, то крім високого

професіоналізму та педагогічної майстерності, необхідні вміння розробляти інформаційні матеріали, обробляти велику кількість інформації, самостійно опановувати нові знання та компетентності, користуватися інформаційними ресурсами, електронними мережами, бути готовим до змін у викладацькій діяльності. Таким чином, викладачі повинні: мати базові знання в галузі інформатики й сучасних технологій, навички використання програмних засобів та роботи в комп'ютерних мережах, чітко розуміти структуру сучасного інформаційного простору, збирати, накопичувати та систематизовувати інформацію для використання у педагогічній, методичній та науковій діяльності, володіти знаннями застосування різних ресурсів ІКТ.

Упровадження ІКТ у навчальний процес ВНЗ для професійної підготовки майбутніх фахівців сприяє застосуванню таких методів, як комп'ютерне моделювання навчальної діяльності, інформування, програмування навчальної діяльності, тестування, ділові ігри та активне навчання. Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій та програмного забезпечення зумовив упровадження в навчальний процес Інтернет-технологій, що забезпечує його методичними та інформаційними матеріалами для занять, зворотнім зв'язком між викладачами та студентами, надає доступ до мережі електронних бібліотек, до вітчизняних та зарубіжних інформаційних систем та електронних видань, забезпечує внутрішній обмін інформацією та зовнішній, тобто з іншими освітніми системи [8]. Отже, Інтернет-технології ґрунтуються на використанні комп'ютерної мережі Інтернет та програмних комплексів, локальних комп'ютерних мереж ВНЗ для забезпечення доступу до інформаційних освітніх ресурсів, формування сукупності методичних, організаційних, технічних та програмних засобів реалізації та управління навчальним процесом незалежно від місця знаходження його суб'єктів.

Також, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі надає можливості для інтенсифікації навчального процесу, обробки великих обсягів інформації, активізації процесу засвоєння навчального матеріалу, здійснення контролю та коригування за необхідністю [9]. Характерними тенденціями розвитку та використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті є:

- тенденції до формування системи безперервної освіти, що спрямована на постійний розвиток людини протягом усього її життя;
- єдиний інформаційний освітній простір;
- засоби та методи навчання, орієнтовані на використання інформаційних технологій;
- поєднання засобів та технологій традиційного і комп'ютерного навчання;
- створення високого рівня якості професійної освіти [4].

Такі особливості інформаційно-комунікаційних технологій ВНЗ суттєво змінюють роль, місце та взаємодію викладача і студента у традиційному підході до навчального процесу.

В реаліях складного політичного та економічного становища України постає актуальність та важливість дистанційної форми навчання, яка базується на відповідному науково-методичному забезпеченні – це комплекси навчально-методичних матеріалів, на основі яких реалізується дистанційне навчання, електронна бібліотека та сайт кафедри як необхідні елементи інформаційного середовища для організації дистанційного навчання у ВНЗ. Значної уваги заслуговує комплексне використання інтерактивних засобів навчання, що, як правило, складається з комп'ютера, інтерактивної дошки, мультимедійного проектора та пристроїв зв'язку. До складу комплексу може також входити пристрій тактильного введення даних, що об'єднує в собі функції монітора і цифрового планшета; система інтерактивного опитування – пульти, безпроводні мікрофонні системи і система звукового супроводу. Інтерактивні електронні дошки використовують, як правило, для відображення візуальної та інтерактивної інформації, для колективної співпраці та відображення її результатів. Однак, доцільним та обґрунтованим є застосування сучасних засобів навчання тільки тоді, коли викладач знає особливості засобу навчання, має навички управління цим засобом.

Особливо слід відмітити необхідність використання у навчальному процесі мультимедійних та кейс-технологій, які забезпечують поєднання тексту, графіки, фото, аудіо- та відео-інформації і створюють сприятливі умови для концентрації уваги та засвоєння значного об'єму нової інформації [2].

Висновки. Інформаційно-комунікаційні технології у вищих навчальних закладах розуміються вченими як технології, що використовуються для спілкування і роботи з інформацією та базуються на сучасній комп'ютерній базі, нових інтерактивних методах. Разом з тим, вони не витісняють традиційні методи і прийоми, а дозволяють наблизити методику навчання до вимог сьогодення.

Інформаційно-комунікаційні технології дають можливість поєднувати процеси вивчення, закріплення і контролю засвоєння навчального матеріалу, сприяють підвищенню мотивації до навчання, розвитку креативного мислення, дозволяють ефективно використовувати навчальний час, а інтерактивні засоби і мультимедійна наочність сприяють кращому представленню та засвоєнню отриманої інформації.

Водночас перед вищими навчальними закладами постає необхідність у підвищенні кваліфікації та підготовці професорсько-викладацького складу, адміністративних та інженерно-технічних працівників, здатних ефективно використати в навчальному процесі різні елементи ІКТ, застосування яких

дозволяє реалізувати ідеї індивідуалізації та диференціації навчання, що є основними завданнями сучасної системи вищої освіти України.

Список використаної літератури

1. Биков В. Ю. ІКТ-аутсорсінг і нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ / В. Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2012. - №4.
2. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і посібник для педагогічних працівників, студентів педагогічних вищих навчальних закладів / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. - Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2002. - 116 с.
3. Жук Ю. О. Системні особливості освітнього середовища як об'єкта інформатизації / Ю. О. Жук // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – с. 35-38.
4. Кайдалова Л. Г. Теоретико-методичні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах // Педагогіка та психологія. Зб. наук. пр., вип. 40, Ч. 1, Харків, 2011. – с. 50 – 57.
5. Овчарук О. Концептуальні підходи до застосування технологій відкритої освіти та дистанційного навчання у зарубіжних країнах та їх роль у процесах модернізації освіти // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання. - Грудень 2006. - № 1. - [www.document]. URL <http://www.nbuuv.gov.ua/e-iournals/ITZN/eml/emg.html>.
6. Прокопенко І. Ф. До питання інформатизації вищих педагогічних навчальних закладів / І. Ф. Прокопенко, В. Ю. Биков, С. А. Раков // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – № 4. – с. 8–13.
7. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навчальний посібник / З. І. Слєпкань. – Київ : Вища школа, 2005. - с.14.
8. Співаковський О. В. Управління ІТ-активами в контексті синхронізації іншими ключовими активами університету. : Монографія. - Херсон: Айлант, 2012. - 120с.
9. Прокопенко І. Ф. До питання інформатизації вищих педагогічних навчальних закладів / І. Ф. Прокопенко, В. Ю. Биков, С. А. Раков // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – № 4. – с. 8–13.
10. Шарков Ф. И. Современные маркетинговые коммуникации. Словарь-справочник. – М.: Изд «Альфа-Пресс», 2006. – 352 с.
11. Чічановський А.А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем. / А.А. Чічановський, О.Г. Старіш. Підручник . – К.: Грамота, 2010. - 568 с.

12. Ян В. Виктор. Продвижение. Система коммуникации между предпринимателями и рынком / Пер. с польского – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2003, - 480 с.

ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

КРАХМАЛЕВА Н.А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) являются неотъемлемой составляющей глобализационных процессов в мировом пространстве и в значительной степени определяют последующее социально-экономическое и научно-техническое развитие стран мира. В реалиях настоящего ИКТ во всем мире признаны стратегическими технологиями, которые являются основой научно-технического прогресса. А мировая практика развития и использование ИКТ в образовании демонстрирует тенденцию к изменению традиционных форм организации образовательного процесса в условиях информационного общества, а именно, информатизацию учебного процесса. Для системы высшего образования Украины важным условием ее интеграции в мировое образовательное пространство является внедрение информационно-коммуникационных технологий в высших учебных заведениях (ВУЗ).

В современных условиях информационные и коммуникационные технологии играют значительную роль во всех сферах жизнедеятельности нашего общества, а эффективное их использование в профессиональной деятельности является характерным признаком современного специалиста любой специальности. Актуальность ИКТ предопределена тем, что они совершенствуют систему высшего образования в целом и учебный процесс в ВУЗ в частности. Аргументировано, что наибольшее распространение получили компьютерные учебные программы, а именно, компьютерные учебники, тестовые, экспертные и консультационно-информационные системы, лабораторные комплексы, базы данных, прикладные программы, для обеспечения обработки информации. Именно поэтому появляется необходимость внедрения в высших учебных заведениях информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, система высшего образования Украины, мировое образовательное пространство, учебный процесс, научная деятельность, информатизация учебного процесса.*

FEATURES of INTRODUCTION INFORMATIVELY COMMUNICATION TECHNOLOGIES In HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS of UKRAINE

KRAKHMALOVA N.

Kiev National University Technologies and Design

Informatively-communication technologies (IKT) are the inalienable constituent of globalizaciynikh processes in outer space and largely determine subsequent socio-economic and scientific and technical development of the world countries. In realities of segodennya of IKT in the whole world acknowledged strategic technologies which are basis of scientific and technical progress. And world practice of development and use of IKT in education demonstrates a tendency to the change of traditional forms of organization of educational process in the conditions of informative society, namely, informatization of educational process. For the system of higher education of Ukraine the important condition of its integration in outer educational space is introduction informatively communication technologies in higher educational establishments.

At modern terms information and of communication technologies play a considerable role in all spheres of vital functions of our society, and their effective use in professional activity is the characteristic sign of modern specialist on any speciality. Actuality of IKT is predefined that they perfect the system of higher education on the whole and educational process in higher educational establishment in particular. Argued, that most distribution got the computer educational programs, namely, computer textbooks, to the test, expert and consultative informative systems, laboratory complexes, databases, application programs, for providing of treatment of information. For this reason the necessity of introduction appears for higher educational establishments informatively-communication technologies.

Keywords: *informatively-communication technologies, system of higher education of Ukraine, outer educational space, educational process, scientific activity, informatization of educational process.*